

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST.—NO. 1235.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 14. MAJA, (MAY 14,) 1931.

Published weekly at

3630 W. 20th St.

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVI.

EKONOMSKA

MNOGE INDUSTRije SO V TEM LETU
ZMANJŠALE OBRAT. NI NAROČIL

Obljube Hooverjevih "ekonomov" se nočijo uresničiti.
—Standard Statistic kompanija o položaju

Vrednost delnic, ki so v prodaji na newyorški borzi, je mesta aprila padla pet milijard dolarjev v zliz obetanju propagandistov in "ekonomov" republikanske stranke, da se bodo gospodarske razmere to pomoči nagloma izboljšale.

Namesto, da bi industrija běžila napredok v produkciji in zaposlitvi delavcev, kakor so prošlo zimo tolažili, svoje obrate v splošnem še vedno znižuje. Jeklarska industrija npr. obratuje sedaj le s 47 odstotki svoje produktivne sile. Z izjemo leta 1909 in 1921 je dosegla najnižjo točko v obratovanju svojih tovarov v količini produkcije.

Znana Standard Statistic kompanija, ki oskrbuje ravnotežjem v industriji in trgovini tekoči pregled ekonomskega položaja, pravi v svojem aprilskem poročilu, da do jeseni sploh ni upati na kako vidno povečanje obrača, možno pa je, da bo nekoliko več zaposlitve v nekaterih temeljnih industrijskih prihodnjem zimo. Povračanje prosperitete se torej prične šele spomladi 1932, vsaj tako obljubljajo ljudstvu in malemu biznisu, medtem ko ravnatelji velikih korporacij in trgov dobro vedo, da tudi na prihodnjem pomladu ni še nobenih izgledov za kak velik ekonomske preokret na bolje. Omenjena družba v svojem poročilu pravi, da se bo ekonomsko ozdravljanje vršilo skozi več let, z drugimi besedami, kriza bo morda pojena polagoma, kar se obratov tice. Toda problem brezposelnosti je zdaj dobil trajen pomen tudi v U.S.A.

Iz informacij, ki jih je podala, vidimo, da so letos nazadovani v produkciji skoro vse veliki obrati.

Industrija poljedelskih strojev je omejila producijo, ker so naročila letos še nižja kot lani in radi obubožanosti farmarjev ni pričakovali izboljšanja. Nakupna moč ameriških farmarjev je zdaj najnižja v povojni dobi.

Oblačilna industrija si obeta boljših časov, ker so ljudje oblike zelo ponosili in bodo posnemenu Standard Statistic kompanije letos prisiljeni kupovati več kot prešlo leto.

Avtomobilská industrija je prve meseca tega leta v primerjavi z lanskimi nazadovala in ima tudi za bližnjo bodočnost zelo neugodne izglede.

Stavbinska industrija, pravi poročilo, ni še dosegla "dno";

ALI STE
PREJELI
OPOMIN,

da vam je naročnina na "Proletarca" potekla? Obnovite jo čimprej, da si zasigurate redno prejemanje liste.

Vojaštvo in zaščita
delavcev

V premogovniške kraje v Kentuckyju, kjer se delavci upirajo suženskim razmeram, je governer poslal vojaštvo. Kako to, da ni milica nikoli poslana v obrambo delavcev, nego vselej, da varuje "privatno lastnino" ter upostavlja "red in mir", kar pomeni, da mora "ukrititi" uporne delavce?

Napredok soc. stranke v Berlinu

Soc. stranka v Berlinu je narasla v teku dveh let iz 70,000 na 91,349 članov in članic.

DEPRESIJA ŠE NIČ NE PONEHAVA

Z BOJIŠČA PREMOGARJEV V KENTUCKYU

Pet premogarjev je bilo v sponadih s šerifovimi deputiji ubitih, mnogo ranjenih in 16 hiš je uničil požar v Everts, devet milij od Harlana v Kentuckyju. Dne 6. maja pa je governer izdal ukaz državni milici, da mora zavesti Everts in v ta namen je bilo mobiliziranih 300 mož. Več trgovin so gladni brezposelnim premogarji "oplenili", kakor so poročali listi. Premogovniška družba je postala napram zaposlenim in brezposelnim delavcem tiranska in uvedla suženske razmere. Premogarjem so bile odrečene vse civilne svobodoblaže. Ko pa je postal trpljenje nezmočno, je zanetila iskra požar odpore, in tedaj so kompanijske čete skušale prisiliti rudarje k pokorjenosti s krogljami. Nekaj je organizirano v U. M. W. Predstavniki unije so obljubili pomagati vojaštvu "napraviti red in mir" ter "protektirati privatno lastnino". Zadnji delavski boji v tako velikem obsegu, ki so povzročili oboroženo intervencijo državne milice, so se dogodili v Kentuckyju l. 1921. Sedem sto petdeset vojakov je bilo poslanih nad delavcev, ki so zahtevali izboljšanje življenjskih razmer. — V Evertsu in drugod v Kentuckyju vlada med premogarji velika beda, kjer im kompanije ne plačajo niti toliko, da bi zadostovalo za tekoče izdatke za skromno preživljvanje. V brezposelnosti so brez kredita in odvisni samo od dobrodelenosti, toda kjer dobredelenost v teh krajih nič nima, tudi nič dati ne more. Vsled takih razmer so se dogodili poslednje tedne nemiri ne le v Evertsu, nego tudi v Cawoodu in več drugih kempah v Kentuckyju. Na sliki je pogorišče v Cawodu po sponadu med premogarji in kompanijskimi biriči.

JUGOSLAVIJA DOBI-
LA POSOJILLO PO ME-
RILU \$87 ZA \$100

Jugoslavija je dobila v Parizu \$41,000,000 posojila. To se pravi, in knjigah je zapisano, da ga je dobitilo toliko, toda v resnici so ji dali \$87 na vsakih sto. Dobila je \$33,500,000, vrnila bo morala pa \$41 milijonov. Obrestovala bo posojilo po 7%, nevšeški, da izgubi pri vsakih \$100 kar \$13. To je zelo drag posojilo. Jugoslavija ni še stabilna delava, zato bankirji, ki ji posujajo, zahtevajo za svoj riziko toliko več. To posojilo bo Jugoslavija porabilna, kakor poročajo, za stabiliziranje svojega papirnatega denarja.

Premožni policiji

Velika porota v Chicagu, ki se ukvarja s preiskovanjem korupcije v javnih uradih, je dognala, da so nekateri policijski kapitani "polozili na stran" od dvajset tisoč do četrtn milijona dolarjev, dasi znača njihova letna plača le \$4,000. Prihraniti stotisočake s tako plačo bi bilo nemogoče. Mogoče pa je spraviti skupaj tak kup denarja s podkupninami. Vsakodob v Chicagu ve, da policijski uradniki od prvega do zadnjega sprejemajo podkupnine, in še posebno se je o tem prepričala velika porota. Toda čemu zapravljati še več denarja s preiskavami, ki dokazuje le to, kar je javnosti že znano?

Napredok soc. stranke v Berlinu

Soc. stranka v Berlinu je narasla v teku dveh let iz 70,000 na 91,349 članov in članic.

CERKEV V ŠPANIJI SE PRIPRAVLJA
NA BOJ Z REPUBLIKANSKO VLADO

Kardinalovo pastirsko pismo hvali Alfonza in poziva katoličane v volilni boj.—Izgredi v Madridu

Revolucija v Španiji ni bila vložila v Vatikan protest z zaončana s strmoglavljenjem monarhije, nego se šele pričenja. Reakcija se je zbudila iz nezvesti. Iz inozemstva intrigira bivši kralj Alfonz ter španski aristokrat. V Španiji sam pa se je postavila na čelo monarhični reakciji katoliška cerkev, ki je bila trdnjava dinastije in srednjeveškega plemstva.

Republikanska vlada je narodu, ki je izvrnil preobrat, dolžna izvesti velike reforme v šolstvu v gospodarstvu. Ukinila je že obvezni verski pouk v državnih šolah. Toda v Španiji je mnogo cerkevnih šol, v katerih pohaja velik odstotek otrok dijakov. Program nove vlade dolga med drugim ločitev cerkev in države. S tem pa se zamenila ogromno cerkveno imovo. Katoliška cerkev v Španiji je najbogatejša ustanova in lastuje največ zemlje. Za to posvetno bogastvo se trese duhovniški pastirski pismi na narod, v katerem hujška vernike proti novi vladi, češ, da se pripravljajo na zatiranje vere, katero bo branil vsak španski katoličan. Poziva jih, da naj se udeleže volitev v državnem zboru na strani katoliških, z drugimi besedami, Alfonzovih monarhističnih kandidatov. Hvali, kako je bila cerkev pod monarhistično vlado vsikdar spoštovana in čislana, in zahteva, da mora ostati tako tudi v bodočem.

Prošlo nedeljo so monarhisti v Madridu povzročili izgrede, ki so bili bolj podobni revoluciji, kakor pa revoluciji, ki je strmoglavljal Alfonzovo vlado. Razjarjeni republikanci so nato začigli več samostanov in drugih cerkevnih zavodov.

Proces rojstva nove Španije ne bo končan brez krvi. Njene porodne bolečine se šele pričenjajo.

HAREMSKI SUŽNI
APELIRajo NA LIGO
NARODOV ZA POMOČ

Bogatim mohamedancem služijo za atendante varemih evnuhi. Svojih žen normalnim moškim ne zaupajo v varstvo.

Turčija je ta maledž po strmoglavljenju sultana skorodopravila, toda neoviran je še v Egiptu in nekaterih drugih mohamedanskih provincah.

V Genovo je prišel v urad Lige narodov Nabided-Din iz Egipta, ki je v imenu več tisoč evnuhov vložil apel, naj se jih reši iz sužnosti.

Evnuh je skopjen moški, da ni "nevaren" žen svojega gospodarja. Operirajo jih s silo še kot dečka, nato jih prodajajo bogatašem za službovanje varem. Z omenjenim je prišel evnuh Mubarak, ki je služil varem kralja Fauda v Egiptu in več drugim turškim moškim, da pojasni iz lastnih izkušenj žalostni položaj teh sužnjev.

Mubarak je že star človek. Reporterjem v Genovi je pravil:

"Nekega dne pred mnogimi leti, ko so moški v naši va-

si v Egiptu prišli z dela in so

jim žene pripravile večerje, se

je začel razlegati glas: "Arabi-

ci prihajajo!" Pridržali so v

in strejčali. Bili so trgovci s

sužnji, ki so prišli po plen.

Starješi ljudi so postrelili pred

očmi žen in otrok. Mlajši žen-

ki so zvezali drugo k drugi, da

jih prodajo varem in bordelle.

Vse dečke pa so zgnali sku-

kaj in jih potem odbrali v dve

skupini. V eno so določili

krepke, v drugo pa manj razvite

in bolehrne. Vse dečke v

slednji skupini so nato postre-

li, drugi pa so pometali ob tla

in jih skopčili (napravili jih z

operacijo za spolno občevanje

nezmožnim).

Pri tem delu so rabilo zelo grobe instrumente.

Po skopčenju so nas zakopali

do vrata v pese, da se nismo

(Nadaljevanje na 5. strani).

SOVIET RUSIJA
NI ZATOČIŠČE
ZA BREZPOSELNE

Rusija ni kraj, ki bi mogel dati zaslužka nezaposlenim manuelcem iz drugih dežel.

V sedanji depresiji je prišlo prece sto delavcev v Rusijo na obisk. Reklki so namreč pri iskanju vize, da gredo tja le na obisk, toda marsikdo je bil brez sredstev za povratek. Sploh je prišel samo z namenom, da si pošte delo v tej idealni deželi. Rusija je s te vrste priseljenci imela po vojni veliko težav. Došli so iz Zed. držav, Nemčije, Avstrije itd., toda po nekaj mesecih so se vrnili skoraj vse, da so mogli. Takrat je sovjetska vlada naročila tretji internacionalni priseljevanje v Rusijo. Mnogi niso razumeli, da je delo v Rusiji v marsičem pionirskega značaja, še manj pa so bili navajeni stroge discipline ter običajev ruskega ljudstva.

Sovjetske oblasti zdaj brezposerne znova svare, naj ne smatrajo Rusije za deželo, kjer bi si mogli izbirati ali najti delo po svoji volji.

Sovjetska Rusija potrebuje predvsem tehnično sposobno osebo. Tega pa ne išče v komunističnih strankah, nego kjer je more dobiti. Inženirje in drugimi strokovnjaki plača sovjetska Rusija veliko več kot domačim delavcem, in jim nudi tudi boljše živiljske razmere. Te ugodnosti pa noče in ne more nuditi manualnim delavcem niti ne strokovnjarkom, kajti kot iskalec dela ne bo dobrošol. Tako sporoča iz Moskve Junius B. Wood čikaškim "Daily News" z dne 6. maja.

REVOLUCIJA NA OTOKU MADEIRA

Madeirski otoki na Atlantskem morju, ki so portugalska posest, so običajno potrebuje revolucije, ki posega v tem in preteklem letu po latin-skih deželah v Ameriki in Evropi. Na diki je glavno otok mesto Funchal, kjer so revolucionarji napovedali boj portugalskemu vojaštvu. V spopad se je na več krajih mesta pojavil požar, portugalske vojne ladje pa so grozile upornikom z bombardiranjem. Madeirski otoki obsegajo le 314 kv. milij in imajo okrog 200,000 prebivalcev. Zanimivo je, da je epidemija revolucije prešla s tega otoka tudi na Portugalesto, kjer se je v ajenem glavnem mestu Lisabon dogodili veliki ingredi, da se je vladu zbrala ter se umaknila v utrdbo. Vzrok nemirov v obeh krajih so ekonomski razmere.

JUGOSLOVANSKI FAŠISTI V CHICAGU "PROTI" FAŠIZMU

Plačani in neplačani kraljevaški klečelplaci v Chicagu pod vodstvom konzula Kolombatoviča ter njegovih kobalskih špijonov prirejajo od časa do časa "protestne" shode "proti" fašizmu. To je namreč firma, pod katero skušajo privabiti ljudi v dvorane. Toda izvabili so jih le enkrat, drugič niso hotele več na led.

Drugi protestni shod "proti fašizmu v Italiji" so sklicali v četrtek 30. aprila zvečer v Narodno dvorano. Vsa aranžma je bila narejena v konzulovem uradu, stroške pa so plačali kmetje in delavci v Jugoslaviji, ne zato, ker so jih hoteli, nego ker jih morajo s svojimi davki.

V letaku, ki so ga raznašali, je bilo navedeno, da bodo "grmeli proti fašizmu v Italiji" za Slovenske frančiškan Aleks. Urankar in Frank Pavlič. V imenu Hrvatov sta bila navedena za protestiranje fajmošter Šorić in Jurica Bjankini, za Srbe pa duhovnik Popović in G. Todorović.

Torej dva katoliška in en pravoslavni duhovnik, ter trije lajaki. Naj jim da Bog dolgo življenje in več pameti v bodočnosti.

V proglašu za shod so poučarjali, da Jugoslovani v Italiji ne smejo moliti niti svojega Boga v slovenskem ali hrvatskem jeziku.

Mar mislite, da so radi tega protestirali proti papežu in Mussoliniju, ki imata za zatičanje narodnostnih manjšin VZAJEMNO pogodbo?

Kaj še!

Protestirali so proti zavednemu jugoslovenskemu delavstvu v Ameriki, proti listoma "Proletar" in "Novi Svet", proti Jugoslovenski socialistični zvezi, Jugoslovenskemu Prosvetnemu Savezu in proti Jugoslovenskemu delavskemu svetu, ker "rušijo ljubav do naše milodomovne kraljevine Jugoslavije."

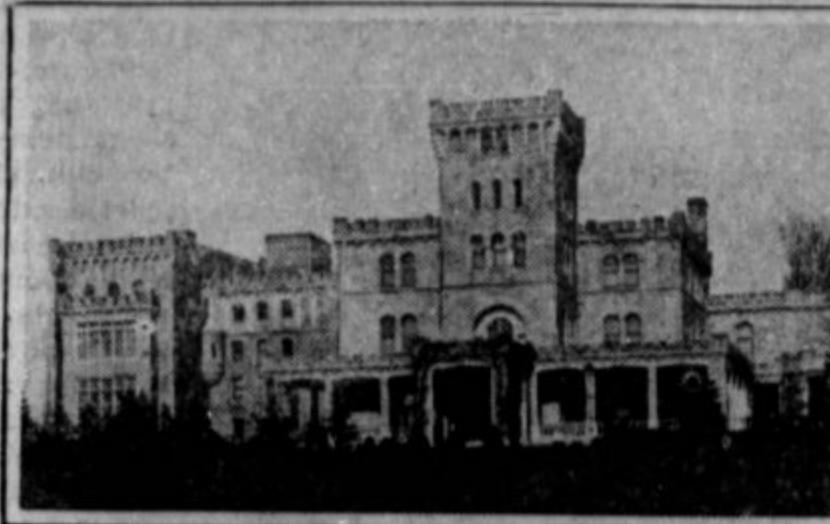
V svojem proglašu govore sklicatelji shoda o tisočih Jugoslovnih v Chicagu, ki pridejo na to mogočno protestno zborovanje.

Prišlo jih je v resnici le kakih sto — med njimi 50 oprodnikov in približno toliko radovednežev. Konzulsko "jugoslovanstvo" je na tem shodu doživelio zasljeni polom. Konzulu je to dišalo in ga ni bilo zraven.

"Proletar" ni imel poročevalca na tem shodu, zato podamo v izčrpu počilo, kakor je bilo priobčeno v "Novem Svetu" z dne 9. maja. Iz nje ga je razvidno, da je namesto Pavliča govoril Fr. Vidmar, ki je misil, da se protestira proti fašizmu v Italiji s tem, če napada slovenske socialiste in Proletarca.

Toda naj govorji poročevalec Novog Svetja:

KRALJI SO DOBRODOŠLI GOSTJE

Zed. države niso posebno gostoljubne, kadar sprejemajo kake predstavnike radikalnih gibanj, če pa nas poseti npr. rumunski kraljica, ali kdorkoli izmed kraljanov in nekronanov vladarjev, je nam dobrodošel in deležen bo vseh mogočih slavnostnih sprejemov. Poročali smo že o prihodu siamskega kralja Prajadhipoka ter njegove žene. V Washingtonu so mu dali za stanovanje palac z nad stropom v dvoranami, na tej sliki pa je grad v Purchesiju, N. Y., ki mu je istotako dan za njegov dvor v času, ko bi živel v tem kraju. Spodaj sta kralj in kraljica. Kralj se jasno "slabo počuti", ker mu klima ne prina.

goče je to vzrok, da gospodje monarhisti izpuščajo komuniste iz svojih napadov.)

Resolucija je bila tako cirkaska spaka, da jo je "govornik" naglo prečital, toda si je niso upali dati na glasovanje in ni bila sprejeta. Mi pozitivno trdim, da će bi si jo upali dati navozom na glasovanje, bi bila odklonjena.

"... Izgleda, da bo Todorovič, ki je to resolucijo prečital, zaigral vidno vlogo v intrigantski konzulov organizaciji.

"... Tega Todoroviča mi poznamo še izza časa pred 17 leti, ko se je pojavi kot tipični lumpenproletar v socialistični organizaciji v St. Louisu.

Industrijalno krizo l. 1914 je on prestal na grbi poštenih točnih naivnih članov socialistične organizacije št. 14 JSZ. v St. Louisu. V vsem tem času nismo slišali, da se bi on pečal s poštenim delom. Spominjam se ga dobro, ko je pred 17 leti naglašil načelo: Narod hodebiti varan. Ako ga ne bom varal, jaz, ga bo kdo drugi!

"Gospod konzul častitamo na pridobitvi Lazarja Todoroviča. Mi smo že davnno smatrali, da taki cvetovi spadajo v njegov zoologični vrt, kajti le v taki menežariji je prostor za "stare mačke", mačice, monarhistične priliznjence in sesavce..."

To je v kratkem izčrpek iz obsežnega poročila v "Novem Svetu". Za odbor, J. Ambrožič, tajnik Konference.

Sprememba na slabše

Moon Run, Pa., ni več tisti kot je bil. Premogovnik še nič ne obratuje in tudi ni upanja, da bo kaj kmalu v bodoče. To povzroča poparjenost med ljudstvom. "Vse je drugače, ka kor nekoč," pravijo.

Dne 25. aprila je imel klub št. 75. dramsko prireditve. V imenu kluba se zahvalil dramskemu odseku za vprizoritev igre, in samostojnemu društvu, ki je dalo dvorano brezplačno.

Dne 24. maja vprizori dramski odsek igro v prireditvi JSZ. Na prvem pikniku v tej sezoni bomo imeli več slovenskih in angleških govornikov, ki bodo govorili o položaju in o potih, po katerih se lahko delavstvo osvobodi, če hoče združiti svoje moći. Na prireditvi 24. maja ob 2. popo ste vabljeni do bližu indaleč. Vršila se bo v dvorani Samostojnega društva.

Za odbor, J. Ambrožič, tajnik Konference.

Onim, ki vprašujejo o Beletu

Cleveland, O. — Nekateri me vprašujejo, ako je Louis Belle zopet član pev. zobra "Zarja", odsek kluba št. 27, od katerega je odstopil zaenzo v razkolniško skupino. To vprašanje se je mnogim pojavilo, ko so čitali, da nastopi 3. maja na prireditvi Collinwoodskega kluba JSZ.

Kolikor je piscu znano, je Louis Belle še vedno aktiven član razkolniškega zobra. Niti ni kolikor je meni znano, dozdaj še z nobeno izjavo priznal, da so storili s svojo takтиko klubovi "Zarji" krivico. V krogih klubove "Zarje" je smaran radi znanega boja proti njenemu nasprotniku. V takih okoliščinah je taktično, če se bi sodružne organizacije preje informirale, da ne bi vabilo nasprotnika na sodelovanje. Dobro bo, če sodružni klub JSZ, iz raznih delov Clevelandu pridemo večkrat skupaj, da se bomo boljše poznali in se pogovorili o taktilki, ki bo vsem v korist.

Na socialistični prvomajski manifestaciji zvečer v Slovenskem domu je bila dvorana polna. Na sporedno so bili govoriti petje in razne druge točke. Dne 3. maja je imel dobro obiskano majsko prireditve klub št. 49 v Collinwoodu.

Kapitalistične stranke v svojih volilnih kampanjah še vedno slepe volilice z močjo in sušo. Delavci, pustite jih, in se pridružite svojemu gibanju! Svoje glasove dajte svojim kandidatom. — L. K.

Slovenskim delavcem v Clevelandu

Potrebno je, da slovenska javnost v Clevelandu razume sledete z ozirom na tukajanje pевске zbole:

Prizivno sodišče je odločilo v prilog pевskega zobra "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, katerega je tožila skupina pевov, ki so se ločili od "Zarje" in so potem zahtevali, da jim originalni zbor prepusti im, note, kostume in drugo imovino. Samoposebi se razume, da "Zarja" ni pristala v te zahteve, vselej tega je ita razkolniška skupina na sodišče in si izvojevala prvi odlok sebi v prid. Originalna "Zarja", katera deluje kot pевski zbor 15 let, je vložila priziv in zmagal.

V tem boju je bilo na njeni strani vse javno mnenje naprednega delavstva v naših naseljih širok Amerike, katero jo je podprt moralno in gmotno.

Dasi je razkolniška skupina tožbo izgubila, še vedno para dira pod imenom "Zarja", ali pa se imenuje "Samostojna Zarja".

Vsakdo v Clevelandu ve, da ime "Zarja" pripada v tem mestu klubovemu pевskemu zboru. Neglede, kako se oni prizadevajo napraviti vta, da so bili stebri in nosilci "Zarje", dejstvo je, da je uspevala ter se razvijala pod okriljem in s pomočjo kluba. "Zarja" je počela prvo vrstno pевski zbor ne kot kaka "samostojna" skupina, nego kot KLUBOV PEVSKI ZBOR. Početen bi bilo, da bi razkolniški zdaj dali svojemu zboru drugo ime, ne pa si lastili označbo "Zarja", do katere nimajo pravice. Če bi bili možati, bi rekli, bojevali smo se, toda ker smo izgubili, je pravilno, da to priznamo in zavemo poslovati pod drugim imenom.

Ker niso možati, slepomisijo, če, polagoma bomo že kam prodri.

Iz teh razlogov smo prisiljeni dati javnosti to pojasnilo, da ne bo nihče misil, da ima v ne delijo 17. maja koncert "Zarja", pевski odsek kluba št. 27, kajti zbor, ki vabi na koncert omenjeno nedeljo, si lasti ime "Zarja" kljub temu, da mu so dali ne dole to pravice.

Pevski zbor "Zarja", odsek klub št. 1 NE POTREBUJE vzetim imakega drugega zobra za svojo reklamo, ker SI JE PRIDOBIL UGLED pod svojim PRAVIM IMENOM. Naš zbor se ne šipri s pavovim perjem.

Joseph Siskovich, tajnik klub št. 27 JSZ.

Prvi maj v Clevelandu

Cleveland, O. — Soc. stranka v Clevelandu letos ni imela na 1. maja uličnih demonstracij, vendar pa so se pod vodstvom komunistov. Udeležilo se jih je posebno veliko brezposelnih delavcev, ki so govorilom živahnih aplavzirali. Zborovanje se je vrnilo na Public Square. Delavci v povorki so prišli od treh strani. Nemirov ni bil. Policia, ki je bila številno zastopana, se ni umeščala, dokler ni začel neki policijski kapitan zahtevati, da ne sme nihče govoriti s spomenika vojakov. To je bil signal, da so začeli vleči govorilke dol. Ko je policija iztrala enega, je že drugi vzel njegovo mesto. Ampal seveda, policijska beseda je obveljala. Skupina iz te množice je potem odškakala proti Columbusu kot deputacija brezposelnih iz Clevelandu, da opozori državno oblast na bedo nezaposlenih.

Na socialistični prvomajski manifestaciji zvečer v Slovenskem domu je bila dvorana polna. Na sporedno so bili govoriti petje in razne druge točke. Dne 3. maja je imel dobro obiskano majsko prireditve klub št. 49 v Collinwoodu.

Kapitalistične stranke v svojih volilnih kampanjah še vedno slepe volilice z močjo in sušo. Delavci, pustite jih, in se pridružite svojemu gibanju! Svoje glasove dajte svojim kandidatom. — L. K.

Poziv vzhodnoohijske konference JSZ

Na spominski dan 30. maja dopoldne se prične v naselbini Glencoe, O., zborovanje socijalističnega klubova in društva Prosvetne matic, ki pridejo na konferenco v Girard. Prične se v nedeljo 24. maja. Ta veselica pa bo v soboto večer pred zborovanjem.

Iz Minnesota

Buhl, Minn.—Po železničnem otočku so delavske razmere pod ničlo, četudi je minnesotska zima že minula. Majne, ki so obratovale 4 do 5 dni, delajo zdaj le 3 dni v tednu, ene pa so popolnoma prenehale. Taka je prosperitet v najbogatejši deli na svetu. Kongres in legislativa se ne zganejo. Poslancem je več za interese korporacij, kakor za sluzbovanje ljudstvu. Saj jih vseeno izvoli, čeprav se ne brigajo zanj! Ničuda, ako ne napredujemo.

M. Martz.

Listu v podporo

IV. izkaz.

Johnstown, Pa.: Nabran v vedenju družbi \$1.30 (poslat John Kobal). Lowell, Pa.: Anton Zalar 50c; po 25c: Louis Kveder, Tom Trček in Mary Zalar, skupaj \$1.25 (poslat Anton Zalar).

Parkhill, Pa.: Anton Vidrich, \$1.00. Cicero, Ill.: Kristina Turpin, \$1.00. Holospole, Pa.: Po 25c, Mrs. R. Bečaj, John Baša, Frank Prah in L. Kveder, skupaj \$1.00 (poslat Louis Kveder).

Aliquippa, Pa.: Po 25c, Frank Simončič, Andy Fatur in John Zaveri, skupaj 75c (poslat George Smrekar).

Ogleby, Ill.: Frank Novak, 60c. Onalaska, Pa.: Ivana Matičič 25c. Traunk, Mich.: Frank Zagari 15c. Skupaj v tem izkazu \$7.30. Prejšnji izkaz \$71.65, skupaj \$78.95.

Listnica uredništva

Dopisnike, katerih poročila niso v tej številki, prosimo poštrpljenja.

John Metelko, O. D.

Predčemo oči in dolžino očal 6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

JOE GRBEC

ČEVLIJAR.
Se praporca.
6026 ST. CLAIR AVE.
CLEVELAND, O.

VESELICO Z IZREDNO LEPIM PROGRAMOM

KLUB ŠT. 222 J. S. Z.
v soboto 23. maja v Slovenskem domu

GIRARD, O.

Vstopnina v predprodaji 50c
pri blagajni 65c

Pričetek ob 7:30 zvečer.

Na prireditvi gostuje kvartet "Zarje", odsek kluba št. 27 JSZ iz Clevelandu. Vzprizorjena bo smednjaka "Medved" od A. Čehova. Režiser s. Eppich sam pa vzprizori kuplet, v čemer je on mojster. V soloselu nastopi baronist John Fraga godbeno dočka pa bo izvajal "BARBIČEV TRIO", ki bo igral tudi na plesni zabavi.

Vljudno vabimo rojake ob bližu in daleč, da nas posetijo v obilnem številu. Zabave in duševnega užitka do določi za vse.

Na svidenje 23. maja!

ODBOR.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeni na dom iz naše sanitarno, solnčno zračne NOVE MLEKARNE

WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.

2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskame v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posobnost so tiskovine za društva in trgovce.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izbaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zvezde

MAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$2.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.—
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznejje do pondeljke popoldne za priobčitev
v Številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zalta
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address,
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

REAKCIJA MED SLOVENCI

V slovenskem tisku in v javnem življenu našega izseljeništva postaja jugoslovanska reakcija konzulskega pridelka čezdaj bolj histerična.

Slovensko časopisje ji po večini sicer ni naklonjeno, ima pa tiko zaslombo pri monogih, ki so, ali pa še zdaj skušajo na zunaj veljati za delavstvo prijazne in napredne ljudi. Zato pa ima pregovor, "o Bog, varuj me mojih priateljev, sovražnikov se bom že sam ubranil," zmerom tolikšno veljavno.

Reakcija postaja histerična, ker je spoznala, da okupirati narod ter njegove organizacije ni tako enostavna stvar. V svojih prizadevanjih je fanatična in vsled tega zelo odločna in boju.

Proti komu je v glavnem naperjena njena borba?

"Proletarec" ji je na poti! In pa JSZ. Preprina je, da će bi zbilja na tla to dvoje, je narod njeno orodje, pa će bi potem hotel ali ne.

Vel računih se reakcija moti, kajti "Proletarec" je vzliz njeni ofenzivi in klub silni krizi, ki je vzela zaslužek tisočerim našim ljudem, napredoval v številu naročnikov, in JSZ. napreduje v jačanju klubov ter v njihovih aktivnostih. "Proletarec" in JSZ. sta obrambno obzidje med našim ljudstvom proti navalom reakcije.

"RED IN POSTAVA"

Kadar delavci zahtevajo življenske razmere, kakršne bi bile dostojne človeka, in gredo za izvojevanje te zahteve v stavko, povzročajo po tolmačenju postav "nered in nemir".

Tako so tak boj smatrali tudi oblasti v Kentuckyju. Kentucky je zelo nazadnjaška država. Delavci so v nji ne samo suženjsko izkorisčani, nego tudi docela brezpravni, kar je logično, kajti suženjstvo je mogoče edino v dezelah, kjer je delavstvo politično in strokovno brez vsake moči.

Toda delavci imajo pesti, tudi če niso v socialistični stranki ali uniji. In ker je zanje gorja v Kentuckyju le preveč, so se v enih kempah upri. Posledica: nekaj oseb na obeh stranah ubitih, več trgovin oplenjenih in končno—vojaška vlada. Listi so poročali: "Na eni strani zakonolomni elementi (premogarji), na drugi oblast s šerifovimi deputiji ter privatnimi četami premogovniških kompanij."

Samoposebi se razume, da premogarji, "ki ne spoštujejo zakonov", niso zmagali v tej borbi. Triumfirale so šerifove, governerjeve, ter kompanijske čete.

Ta napredna dežela je namreč tako napredna, da dovoljuje vsakemu multimilijonarju imeti privatno četo oboroženih "stražarjev", ne dovoljuje pa tega delavcem na stavki, kajti oni vendar "napadajo svetost privatne lastnine".

Pravijo, da kriza "briha" ljudi. Da bi le bilo res!

Samohvala, cena mala

Včasi se na naši javni pozornici pokaže kak "urednik", ki se cirkusko oglaša, samega sebe smatra za odrešenika, za Mojesa, in končno si lasti še "dar" slovenčarja, ki natančno ve, da noben drug slovenski urednik ne ve, kam spadajo vejice in kako se zlagajo besede, da so pravilno zložene.

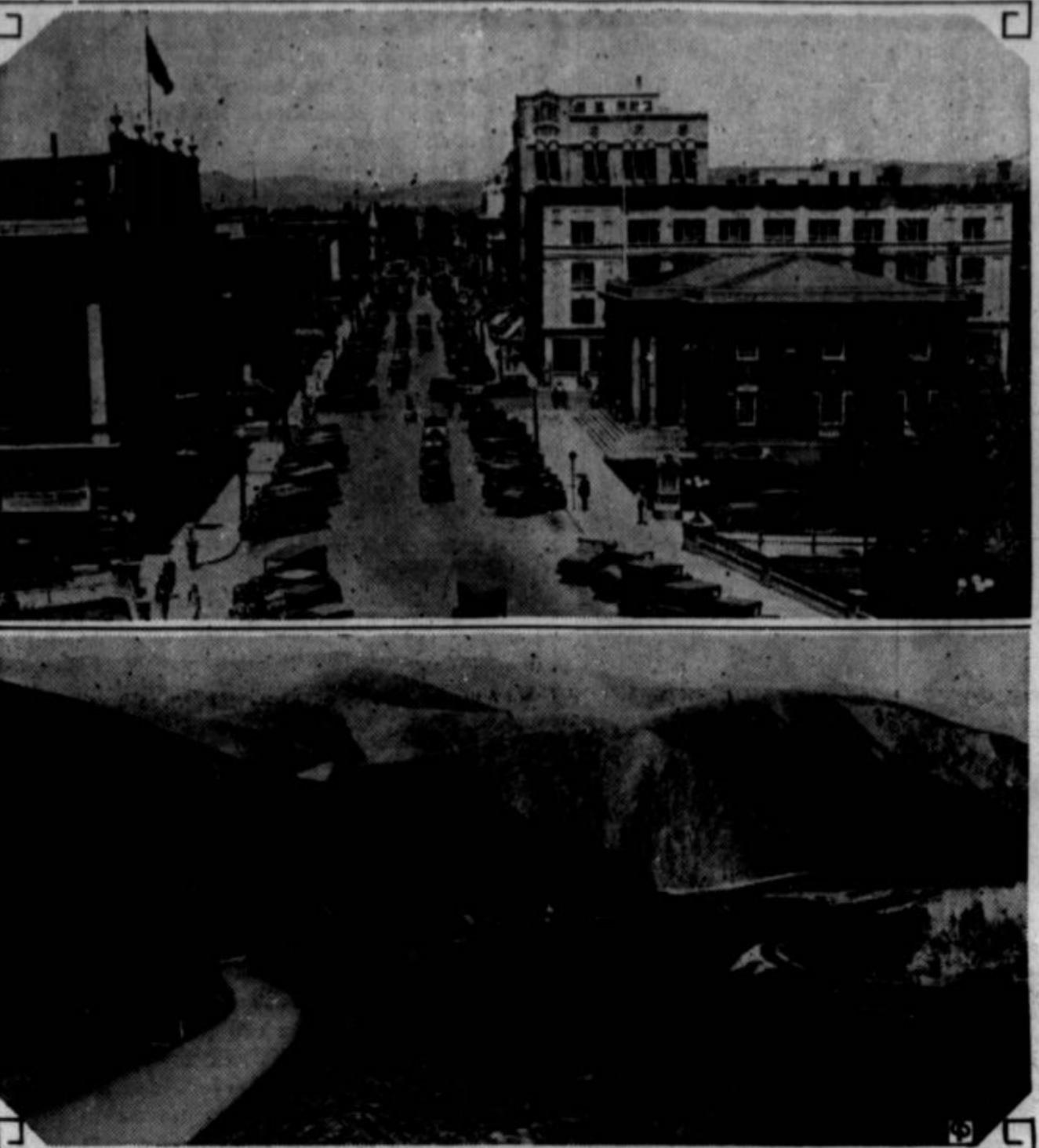
Za domišljavce ni pomoči. Pametni možje so se jih v modrovanih pod lipo rešili z rekom, "pustimo jih, naj imajo svoje veselje!"

Izrabljanje nevednosti

Vladajoči razred vseh časov, ki je ob enem poseduječi razred, vladal vselej varjanja nevednih. Hoover ne bi bil na vlad, in kapitalistični hlapci ne bi kovali postav, če bi delavci in farmerji v svoji nevednosti ne drli za njimi in jim zmetali svojih trideset milijonov glasov.

Svojega znanja ne more človek posnožiti z ugibanjem, ampak le z učenjem.

ZDAJ JE NA VRSTI RAKETIRSTVO Z RAZPOROKAMI

Vsled postav v New Yorku in v nekaterih drugih državah, katere ovirajo razporoke, in poleg tega so procesi združeni tudi z dolgimi zasliševanjimi o vseh intimnostih konzulskega življenja, se mnogi nesrečno poročeni in naveličani pari iz bogatejših slojev zatekajo po svobodo v Pariz, ali pa v Reno, Nevada. Lani je več drugih držav napravilo olajšave pri dobivanju razporok, med njimi Arkansas, da povečajo "business". Ni treba drugoga kakor da se preseliš v Reno, živi tam dober mesec dni, pa si po zakonu države Nevada smatran za Nevadčana. Nato vložiš tožbo za razporoko, sledi kratko zaslišanje, in — granted! Prost si, in zdaj greši če hočeš v kako drugo državo, kjer se lahko takoj spet porociš. In potem zopet v Reno! Na sliki zgoraj je ulica v Reno s sodno palačo, kjer sodniki odverjujejo zakone iz vseh krajev Amerike. Na sliki spodaj je gorovje in cesta, po kateri se avtoisti vozijo po svobodo v Reno.

Nekoliko besed o brezposelnosti

(Od našega poročevalca.)

Strašilo lazi po vsem svetu — strašilo brezposelnosti. Odprimo katerikoli časopis, poglejmo v katerokoli rubriko, povsod bomo naleteli na novice, ki govore o porastu brezposelnosti v svetu, o nemško-ruski kupčiji, ki naj omili nemško brezposelnost, o številnih samomorih brezposelnih v evropskih velemestih, o konferencah za pobiranje brezposelnosti itd. Vsepotvrdi kričijo ljudje o brezposelnosti, vsepotvrdi u-mira delavstvo brez dela, povsod se dogajajo demonstracije brezposelnih. Kolikor pa je delavstva še zaposlenega, je v pretežni meri zaposleno le delno, le po nekaj delavnikov na teden. Vse so to posledice brezposelnosti je posledica gospodarske krize, ki je lani zavzela neizmerne dimenzije. Ni je menda države na svetu, ki ne bi trpeila zaradi gospodarske krize in radi tega boljala za brezposelnost. Evropska industrija je zašla v težave že kmalu po vojni, saj je izgubila mnogo svojih trgov v prekoceanskih kolonijah. Toda ta kriza, ki je leta in leta postajala v Evropi vse hujša, je prešla tudi preko oceana in se pojavila v Ameriki, kjer je polom newyorške borze v jeseni 1929. zaključil neznansko visoko konjunkturo, ki je dolej vladala v ameriški industriji. Industrija USA se je razvila do vrhoglavne višine in vnaprej je bilo določeno, da telebne tem huje na tla, čim više se je povzpela. Za polom v New Yorku se je začela Amerika "evropelizirati": pojavi se so redukcije, tovarne so zapirale svoja vrata, po ce-tah so se pojavile armade brezposelnih itd.

Brezposelnost delavcev kot mednarodni pojav je postal poglaviti gospodarski in družbeni problem, po katerem se ureujejo tudi mednarodni politični odnosi. Nemčija z Rusijo nikoli ne bi sklepala takih kupčij, kakor jih sklepala sedaj, da ne bi bila Nemčija prisiljena, zasigurati si tako velik trg, kakor je Rusija, ter tjakaj prodajati svoje strojne izdelke v tisočih in tisočih. Rusija, zasovražena Sovjetska Rusija se je gospodarsko zadnjih tri leta tako razvila, da je docela sigurno, da bo zdržala in zmagala s svojim petletnim načrtom. To pomeni, da bo Rusija dober prostor za nalaganje kapitala. In nemška strojna industrija je zavala ruski trg ter poslala tjakaj svoje zastopnike. Rusija bo naročila v Nemčiji mnogo strojev, nemška industrija pa bo lahko zaposlila precej brezposelnih. Brezposelnih gredo v Nemčiji v visoko število štirih milijonov. Kupčija z Rusijo bo števile nekoliko zbilja. Brezposelnost je zadeila tudi Ameri-

ko. Tudi Amerika ne bi rada jo radi krize le po dva, tri deset leta. Strašilo je, da bo tudi brezposelnost vse globlja, Odtod lavnike na teden.)

Ce pogledamo še druge celine: Japonska ima 356,000 zaposlenih, Nemčija, katera od teh 130 tisoč ljudi, vstevši tudi nekvalificirane delavce. Niso pa tu všetki oni delavci, ki so le delno zaposleni! Dalje je Topalovič navedel: "Iz Jugoslavije se je izselilo zadnjih deset let 274,000 ljudi, torej krog 30,000 letno. Pojavlja se možnost, da se bo mnogo naših izseljencev vrnilo v domovino. Kriza je v Evropi in Ameriki na zelo nizkem nivoju, a utegne se po mnemu ravnatelja Narodne banke v Londonu še poslabšati. Eden važnih momentov je — vračanje naših ljudi v domovino. Notranja kolonizacija je nenavadno važen socialni problem. Odločno sem proti propagandi za hitro vratitev naših izseljencev, kakor tudi proti oviranju izseljevanja. Pri nas imamo celo maso ležečega, nezaposlenega kapitala, ki se upropača na neracionalen način. V naših bankah leži skupno okrog 2 do dva milijarde dinarjev, ki že tri leta samo ležijo v blagajni!"

S. Topalovič je tudi zahteval, da vlada nastopi proti tendenci domačega kapitala, ki hoče nižati delavske mezde! 'reba je skrajšati delovni čas in sprejeti zakon o zavarovanju delavcev za brezposelnost!

Prebivalstva je bilo na vsem svetu l. 1913 1750 milijonov; l. 1930 pa 1975 milijonov.

Prebivalstvo je torej narastlo za 12 odstotkov.

To je prvo. Drugo: skupna vso-konjskih sil vseh fabrik na svetu pa je v istem času narastla za — 450 odstotkov!

To je tako strahotno razmerje med potrebo in produkcijo, da je docela razumljivo se danjo anarhično stanje v gospodarstvu in da je bilo vnaprej pričakovati, da pride do takih poštom.

Z nastopom te gospodarske dobe, s kapitalizmom, je bil tak konec že vnaprej določen. In zato se je z njim vred pojavil tudi socializem, nauk o gospodarskem re-dusu.

In nasprotno je: te krize ne gre reševati s kakim krpanjem, tu ne gre nič dodati ali odvzeti, tu je treba prav do temelja prevrniti svet narobe. In potem bo stal prav, Vsa tista "človečanska društva" za podpiranje brezposelnih, vse tiste "akcije in kupri" vlad — vse to je povsem brez stalne koristi, to je samo začasna medicina, ki utegne za kak dan omotiti bolečino, zatrepi pa je ne more.

Treba je odpraviti vso to zanjo, ki se bohoti med pro-ducenti in konzumenti, treba je poskrbeti, da bodo vse na-predki tehnike služili človeku v prid, ne v škodo.

Kako je v Jugoslaviji?

Tako kot drugod. In če smo manjša država od drugih, imamo pač tudi manjši obseg krize. Toda sorazmerno smo prav tako na slabem kot vse druge države Evrope. Beda je med ljudstvom, kakršne še ni bilo nikoli. Pod težo slabih razmer ne jadikuje samo delavstvo, marveč tudi kmet in meščan v obrtnik in fabrikant, celo fabrikant.

Brezposelnih na vsem svetu je bilo 1913 krog 1,250,000.

Leta 1929/30 je bilo brezposelnih krog 10,000,000.

Leta 1930/31 je bilo brezposelnih krog 25,000,000.

K tem 25 milijonom brezposelnih pa je treba še pristeti okrog 15 milijonov mezdnih delavcev, ki so le delno zaposleni. (N. pr. delavci, ki dela-

Dnevne vesti iz Jugoslavije vam dovolj jasno kažejo, kako gre pri nas z delavci. Stalne redukcije, ukinitve fabrik, ne-prestano praznovanje rudarskega delavstva, armada brezposelnih, ki se izseljujejo za poletje v druge države na poljsko delo, izčrpane blagajne delovnih borz, porast brezposelne armade, porast zločinov, vlomov, ropov, porast samomorov, ki so jih vzroki v slabem gmotnem položaju samomorilcev — to je vsebina "dnevnih dogodkov" in "drobnih vesti".

In zgenilo se je pri nas proti vsemu temu toliko, da je minister socialne politike na zahodno Delavskih zbornic sklical pred tedni konferenco delodajalcev in zastopnikov delavskih zbornic ter sindikatov, da se porazgovore o brezposelnosti v Jugoslaviji in da se zedinijo v tem — kako bodo vodili točno statistiko brezposelnih v državi. Potem šele se bo dalo kaj pomagati, pravijo?!

Kaj je bilo važno na tej konferenci je bilo izvajanje a. dr. Živka Topaloviča, ki je v svojem govoru navedel, da je v Jugoslaviji brezposelnih najmanj 130 tisoč ljudi, vstevši tudi nekvalificirane delavce. Niso pa tu všetki oni delavci, ki so le delno zaposleni! Dalje je Topalovič navedel: "Iz Jugoslavije se je izselilo zadnjih deset let 274,000 ljudi, torej krog 30,000 letno. Pojavlja se možnost, da se bo mnogo naših izseljencev vrnilo v domovino. Kriza je v Evropi in Ameriki na zelo nizkem nivoju, a utegne se po mnemu ravnatelja Narodne banke v Londonu še poslabšati. Eden važnih momentov je — vračanje naših ljudi v domovino. Notranja kolonizacija je nenavadno važen socialni problem. Odločno sem proti propagandi za hitro vratitev naših izseljencev, kakor tudi proti oviranju izseljevanja. Pri nas imamo celo maso ležečega, nezaposlenega kapitala, ki se upropača na neracionalen način. V naših bankah leži skupno okrog 2 do dva milijarde dinarjev, ki že tri leta samo ležijo v blagajni!"

Socijalni pomen tega nauka je globok in dalekosezen. Ako je pravilen, žive vse družne plasti, ki niso zaposlene kot delavci v produkcijskem procesu ali v transportu surovin ali v koristnih socijalnih službah (vzgojava, uprava, znanstvene raziskave, umetniško ustvarjanje) — zajedavsko življenje in jedo od večvrednosti, ki jo iztisne kapitalistični razred iz proletariata in jo spravlja pod streho brez plačila.

Drugače je po kapitalističnem naziranju. Po tem je dobiček rezultat podjetniškega duha in kapitalistove sposobnosti, kakor tudi vseh delov kapitala, ki so prišli v produkcijski proces: obrabljeni strojevi in poslopji, porabljeni surovini in uporabljeni delovni sil, ki se jih vse pravno kupi po njihovi menjalni vrednosti. Da dobe tudi trgovci in izposojevalci denarja del takov ustvarjenega dobička, je prav in poceni, kajti ti pripomorejo do tega, da se menjalne vrednosti realizirajo, s tem da se jih da konzumentom in se tako omogoči produkcijski proces.

Večvrednost ali dobiček? Delo ali kapital? Za tem vprašanje tiči veliki razredni boj modernega družabnega reda. Ni čudno, da je Marxov nauk o vrednosti in večvrednosti vzbudil veliko polemiko, v kateri je imel velik pomen slavni problem rate povprečnega dobička, ker so misili, da so tu naši najvažnejši ovrženje Marxove vrednostne in večvrednostne teorije.

8. Problem rate povprečnega dobička.

Po prej razjasnjem Marxovem nauku o vrednosti in večvrednosti ustvarja samo variabilni kapital novo vrednost in večvrednost. Industrijsko podjetje z nižjo organsko sestavo, ki torej uporablja mnogo variabilnega in manj konstantnega kapitala, bi moralno potemkam ustvarjati večjo vrednost ali več dobička kakor industrijsko podjetje visoke sestave, ki sicer uporablja isti celotni kapital, pa je ustvarljeno iz več konstantnih in manj variabilnih delov kapak pa prvi: vzemimo dva industrijska kapitala po 35.000 M. Eni uporabi 15.000 M za konstantne elemente (stroji, surovine) in 20.000 M za variabilne elemente (delovne mezde). Drugo ima za 20.000 M konstantnih in 15.000 M variabilnih elementov. Pri isti večvrednostni rati — 100% — bi moral prvi kapital ustvariti

DRAMA IN GLASBA

J. Perdanova pela v Chicagu

V soboto 9. maja je imela v dvorani CSPS. svoj prvi koncert v Chicagu sopranistka Jeanette Perdanova iz Clevelandca. Imela je pester spored in ga dobro izvedla. Videli smo, da je ona nadarjena pevka, ki se bo z nadaljevanjem študij še zelo izpopolnila.

Svojo igralsko spremnost je pokazala, ko je pela vlogo mohamedanske "punčke" Olimpije iz Offenbachove opere "Hoffmannova pripovedka". Sploh je bil njen nastop v vseh pesmih simpatičen. Pela je v prvem delu Pavčičev "Moj dom", Benšičev "Mojo diko", "Slumber Song" (uglasila Perdanova), "John" (uglasil Scott), "Pastarica" (Pavčič) in eno arijo iz Foersterjevega "Gorenjskega slavčka".

V drugem delu je zaigrala na klavir eno Paderevskijevo skladbo in eno Liszt-Wagnerjevo. V tretjem delu je pela že omenjeno vlogo Olimpije, v četrtem pa je zaključila koncert z birko narodnih pesmi. Občinstvu je ugajala in na njegovo zahtevo je nekaj pesmi ponovila in nekaj dodala. Spremjalja jo je na klavir Jasna B. Bjankini.

Mnogi so obžalovali, ker ni bila udeležba večja. Pisec je pričakoval precej več posetnikov. Koncert so aranžirali odborniki in člani društva JSKJ. v Chicagu, toda le malo članov je jednote se ga je udeležilo. Najboljše je bilo zastopano izmed organizacij članstvo klubu št. 1 ter njegovega pevskega zboru. Od enih slovenskih pevskih zborov v Chicagu, npr. od "Prešernca", "Slovana" in "Lire", nismo opazili na tem koncertu nikogar, dasi je bil prirejen pod avspicijo pevke same, in so zanj agitirala društva JSKJ., katerim se ne more očitati kake "politike". Prošlo nedeljo je imela Perdanova koncert v La Sallu, Ill. in to že v drugič v teku kratkega časa. Na svojem koncertu v Clevelandu je imela okrog 800 posetnikov in veliko udeležbo je imela tudi na koncertu v SDD v Collinwoodu. Te dni odpotuje v Jugoslavijo, kjer bo v Ljubljani nadaljevala svoje glasbene študije. — K. K.

'Prešernov' koncert

V nedeljo 10. maja je imel v dvorani SNPJ. v Chicagu svoj koncert pevski zbor "Prešeren" s sodelovanjem štirih drugih pevskih zborov in par solisti. Program je otvoril predsednik zboru F. Japich, ki je med drugim dejal, da ima "Prešeren" 200 podpornih članov, ki plačujejo \$1 na štiri mesece in so upravičeni do prostega vstopanja na zborove prireditev. Dejal je, da ima zbor tudi priljčno vsoto v blagajni.

"Prešeren" je imel na sprednu štiri pesmi, druge točke pa so predvajali gostujoci zbori "Danica", "Slovan", "Lira" in "Jugoslav American Club". Pel je v solospevu en tenorist, čigar ime si nisem zapomnil, ter soproga "Prešernovega" zborovodje. Zaključna točka je bila burka "Carodejna brivnica". Na plesni zabavi po programu je igral "Isle of View" orkester.

"Prešeren" beleži od svojega prejšnjega koncerta precej napred. Krono s tega koncerta pa je odnesel zbor "Jugoslav American Club", ki je bil največ ustanovljen na prizade-

vanje jugoslovenskega konzula. Ta zbor (moški) posebuje nekaj zelo dobrih, izvezbanih glasov. Ima istega povodnega kakor "Prešeren". Tudi "Slovan" je tokrat svoje selekcije dobro izvajal.

Udeležencev na koncertu je bilo okrog 350, med njimi do sto članov in članic sodelujočih zborov ter več drugih povabljenih gostov s prostimi vstopnicami. Na koncertu sem opazil precej članov in članic klubu št. 1 in klubovih prijateljev, medtem ko ljudje, ki so imeli to prireditve, ne vračajo z enako mero.

Zvezcer se je razvila običajna "domača" zabava, na kateri je bilo tudi nekaj hude "politike", kakršna je bila včasi v navadi v "bar-roomih". Prireditve je bila za "Prešerna", upoštevajoč sedanje čase, uspešna.

Poročevalc.

"Vdova Rošlinka" v Moxhamu

Johnstown, Pa. — Žensko društvo "Naša Sloga" št. 600 S. N. P. J. vabi občinstvo na vpredoritev veseloigre treh dejavnih "Vdova Rošlinka", ki se vrši v soboto 16. maja v Slovenskem domu na Moxhamu in ne na Franklinu, kakor je bilo pomembno poročano v 1232 štev. Proletarca. Predstava se prične ob 8:30 zvečer po novem času. Vstopnice za odrasle so po 40c. Otroci v spremstvu staršev so vstopnine prosti, brez spremstva pa vstop otrokom ni dovoljen.

Na plesni zabavi bosta igrala Koreltz in Korber. Postrežba bo izvrstna.

Ako se hočete prav od srca nasmejati, ne boste zamudili te predstave. Igra je polna domačega humorja. Zanimalo vas bo tudi izvedeti, kdo dobi Rožmanovega Janeza, mati ali hči, in prepričali se boste tudi o učinkih kolomanovega in blaževega žegna. — V. O.

Opereta "Snubači" in "Rožmarin" v Johnstownu

Nedvomno je naša slovenska narodna pesem ena najlepših umetnin, ki jih posebuje naš človek, saj se iz nje tako lepo in resnično zrcali vse njegovo notranje razpoloženje in čustovanje. Skozi mnoge dobe je šel naš narod. Doživel je mnogo neprijetnega, veselega in žalostnega; vse to izrazil v svoji pesmi. Tako je postala narodna pesem nelodljiva vez našega narodnega življenja. Naj bo zapeta kadarkoli, nam je njena tajna vedno najblžja in resnična, ponese nas vedno v našo mladostno dobo in obujam spomine na naše narodne tradicije.

V opereti "Snubači", katero bo prvič tu pris nas izvajal zbor Bleč, so posrečeno izbrane lepe domače fantovske in dekliške popevke, ki se lepo v prizorihi zlivajo v harmonično celoto. Skrivnostno drhti somrak, ko na vasi zadoni prešernova fantovska pesem, pesem snubačev. Vse povsod zavlada prazniško razpoloženje. Oča sedi pred hišo in prijetno mu je, ko posluša pesem, pesem snubačev. Lepo poje fantje, lepo prosijo za hčerko "gavtročo", pa oča ve, da njegova hčerka je zala in da si lahko dobi bogatega moža. Smehla se in odklanja fante bajtarske. Tudi hčerka se zaveda svoje lepote in nagajivo odklanja fante snubače, saj ve

SPOR RADI RASTI OTROKA

da s to brutalnostjo še niso prenehali.

V Turčiji je mnogoženstvo pod vladom Kemala paše odpravljeno in s tem tudi harem in evnuhi. Je pa v Turčiji se tisočev evnuhov iz prejšnjih časov, ki so služili na dvoru in pri drugih mogotcih. Enako drastične naredbe so potrebne v Egiptu. Kralju in njegovim velikašem je treba dopovedati, da mora civilizacija tudi do njih. Bilo bi logično, če bi se evnuhom dalо priliko, da pokazejo mogotcem, kaj pomeni takva kriminalna operacija. To se seveda ne zgodi, potreben pa je, da civilizacija poseže s svojo močno roko tudi v te ostanke starega mohamedanskega barbarizma.

Umiranje rojakov

Johnstown, Pa. — Časi med nami se menjajo. Pred leti smo spremljali rojake s postaj na njihove nove domove, zdaj jih spremljajo na pokopališča. Pred leti je bilo pozdravljanja in veselja, zdaj je žalost. Pred leti so se naseljevali iz starega kraja v razne naše naselbine, zdaj se selijo "pod težko grudo". Zato jim mnogi žele, da "naj jim bo lahka ameriška zemlja."

V Johnstownu je preminul po kratki bolezni znani vzorno aktivni sodrug Andrej Ivančič. Ugonobil ga je pljučnica. Začupaša seprogo in štiri otroke. Bil je star šele 31 let. Naše gibanje ga pogreša, in unevno, je družini nenado nestljiv.

Na Akosti je umrla pljučnico rojak Frank Zášek, ki zapašča šest otrok. Kakor so mi pripovedovali, ni bil zdaj v nobenem društvu. Plačeval je sicer asesment mnogo let, ampak prišla je kriza, v kateri je že marsikdo pustil organizacijo, kateri je bil zvest leta in leta.

Eno uro pred pogrebom tega rojaka si je v pričujočnosti pogrebcev končal življenje Zášekov sosed John Zášek. Dasi ima enak priimek, ni bil sorodnik umrelga. "Imeli boste dva pogreba," je rekel ljudem. Navzvej si je dinamita okrog pasu in se razstrelil.

"Kaj vse napravi revčina iz nas," je vzklikala neka žena. Zares so se časi zelo spremenili za nas in med nami.

K. K.

"Zarja" še "sveti". — Siskovičeva kandidatura

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mogli ganiti. Ležali smo tako vso noč. Zjutraj so nas preglejali. Izmed 130 dečkov, zakopanih v pesku, jih je vsled bolečin in peze 86 do jutra umrlo. Druge so smatrali za dovolj zdrave in so nas prodajali na suženjskih trgih za evnuhe. Imeli smo zelo visoko ceno, kajti bogataši so imeli haremne napolnjene z lepimi mladimi ženskami in so potrebovali strežnike, za to delo pa so hoteli edino evnuhe.

Pojasnjeval je nadalje, da ima sedanj egipčanski kralj svoj harem precej založen z ženskim blagom. Do teh žensk pa ne sme razen kralja nihče kakor evnuhi. So zasluženi in morejo stran edino, če se jim posreči beg.

Tisoče in tisoče moških je bilo v mohamedanskem svetu učnjenih na ta način, zato, da je bilo zadoščeno spolnosti gospodarjev in njihovi okrutnosti. In iz podatkov, ki sta jih predložila omenjena, je razvidno, da je dosegel na apletne sodišči v Ohiu. Vse priznanje njenim pevcom in pevkom, ki so ji ostale v uru zborove najtežje preizkušnje lojalni in so odločno pokazali svoje delavsko prepričanje. Ob priliki bo "Svoboda" vrnila po-

očividni, tudi ako je misli, da je pravico razsodil. Klub št. 27 in njegov pevski zbor "Zarja" pa ni gumijev obroč. Ni se upognil. Vložil je priziv in dobil bitko.

Klub je bilo v vzpodbudu to, da so razne konference J. S. Z. in posamezni klubi sprejemali resolucije, v katerih so obsojali početje razkolnikov in navduševali sodruge k odporu. Bilo jim je zoper v vzpodbudo, ker so tolikra društva, klubu in posamezniki odzvali s prispevki v obrambni fond, in v takem položaju sodrugi ne klojno. Saj se socialisti niti ne podajo, kadar so v najtežjih okoliščinah.

Mnogo zasluge za uspeh gre s. J. Siskoviču, ki je sodeloval v spodbujanju drugih sodrugov prejstal vsa pravila in zapisnike od početka do konca, beležil razne sklepe in debate ter jih prevajal na angleški jezik. S tem upogledom ter gradivom je bil odvetnik ter gradivom v "Zarje" v veliko pomoč. Razjasnil mu je vsako stvar in ga pripravil, da je bil kos dobro poučen odvetnikom v nasprotnem taboru, ki so po rodu Slovenci in vsled tega jim gibanje Slovenec v Clevelandu ni tuje.

Jože Siskovič je za klub št. 27 in za soc. gibanje v splošnem izborna moč. Soc. stranka ga je nominirala za koncilmanskega kandidata v IV. distriktu. Volitve se bodo vrstile v jeseni.

Ker je Jože torej socialist in kandidat soc. stranke, bomo vsi zavedni delavci agitirali za njegovo izvolitev. Drugič, Jože je naš rojak, rojen Tržačan, in ker v metropoli zelo radi podvajamo naše slovenstvo, se pričakujemo, da dobi kooperacijo tudi od dobromisličnih rojakov, kateri še niso zastrupljeni od demo-rep. politike. Že Jožetov oče se je udejstvoval kot socialist. Sin je torej njegov vreden naslednik.

Frank Barbič.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrne vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodruži, pričakujte redno na sejo in pridobivate klubu novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somiljene vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej delži edina delavška stranka s konstruktivnim programom, s katim si delavstvo lahko pribori boljšo bodočnost in končno osvoboditev iz medne sužnosti.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S Sheridan Rd., No. Chicago, Ill. Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kuh in naše pekarne.

Dr. John J. Zaveršnik

PHYSICIAN and SURGEON Office hours at 3724 W. 26th Street Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily at Hlavaty's Drug Store 1858 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 p. m. daily. Except Wed. and Sunday only by appointment.

Residence Tel.: Crawford 8440.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG 4002 West 26th Street, CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne, v tork, četrtek in petek ob 1. pop. d. 8. srečer.

Tel. LAWNDALE 4872. V FRANCES WILLARD BOLNISNICI od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtekih in sobotah.

Anton Zornik

HERMINIE, PA. Trgovina z mešanim blagom. Podi in pralni stroji na posebnost.

Tel. Herminie 2221.

Pravi prijatelj

V SLABIH ČASIH JE HRA-

NILNA VLOGA V SIGURNI

BANKI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS.

Wm. B. PUTZ

Cicero's { LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje. Tel.: Cicero 69. Na demu Cicero 2148.

Park View Wet Wash Laundry Co. FRANK GRILL, pred.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Nasi vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovožajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Tel.: Canal 7172-7173

Chicago, Ill.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

LJUDJE SE RES Z VSEM
UKVARJAJO

**PRISPEVKI ZA POKRITJE
STROŠKOV PRVOMAJSKIE
ŠTEV. PROLETARCA**

I. izkaz.

Prvomajsko številko Proletarca, s katero so mnoge večji stroški kot z regularnimi izdajami, so dobili tudi vse stalin, to je redni naročniki. V avro pokritja teh izrednih izdatkov jim je bil poslan apel, da po možnosti prispevajo v podporo prvomajski številki. Sledi prvi izkaz:

Imperial, Pa. Po 25c: Louis Perper, Frances Trušnovic, Katie Vidrih, Rose Pajk, Margaret Jamnik, John Erzen, Frances Godeša, neimenovan, Anton Polšak in Frank Augustin, skupaj \$2.50 (poslal Fr. Augustin).

Strabane, Pa. Po 25c: Joe Potocar, Joe Progar, R. Oklešen, Frank Drenik, Louis Bartol; J. Albenici 22c; po 10c: Frank Mikec, Mauši Culovec in John Podboy; Paty Ranoli, skupaj \$1.82 (poslal Louis Bartol).

Detroit, Mich. Po 25c: Rud. Potocnik, Peter Benedict, Frank Cesen, Joe Drobnich, Albin Serdonar, Ant. Stiffiar, Victor Intihar, Albert Naprudnik in Ant. Anžiček st.; po 10c: Frank Puhak, skupaj \$2.55 (poslal Peter Benedict).

Cleveland, O. Po 50c: John Bradac in Nick Spiegel; po 25c: Frank Čizman, Chas. Wergus in Frank Laurich, skupaj \$1.75 (nabral John Bradac). — John Krebel, 50c; po 25c: John Ladiha, John Turšič in Matt Mesec; po 15c: Frank Skoblar, Jennie Trebeck in John Bergles, skupaj \$1.70 (nabral John Krebel).

Chicago, Ill. Po \$1: Frank Udo-vich, Mimi Rojina, Mary Svetlik, John Čemažar, Anton in Frances Mutz; Helen Arko, 85c; Ludvik Katz, 70c; po 50c: Anton Wouk in Rose Sajovic; po 25c: Thom. Platt, Steve Malnarich, Frances Wegel, Martin Janeš, Roman Leskošek, Anton Tušek, John Kožel, Ivanka Laštatter in Sava Bojanovich; po 10c: Louis Macerl, John Mrak, Frank Debelak, Frank Bozich, Mrs. Thom Golob in Filip Kmetec, skupaj \$19.40.

Nekomia, Ill. Stefan Milavec, 30c; po 15c: Paul Obregar in Louis Cug-majster; po 10c: Leo Hočevar, Joe Porenta in Jacob Goznikar, skupaj 90c, (poslal Jacob Goznikar).

St. Michael, Pa. Po 50c: Frank Bizjak in Julius Mijan; po 25c: Frank Sivec, John Nadny, Martin Keck, Louis Vozel, Frank Kavčič, Frank Progar, Louis Trinkaus in Frank Kumerdaj; Tony Žatek, 20c, skupaj \$3.20 (poslal Frank Bizjak).

Sygan, Pa. Klub št. 13 JSZ. \$5; po 25c: Frank Ursitz ml., Lawrence Kaučič in Frank Dolinar; Anton Schaffer, 15c; Jacob Ramouš, 20c; po 10c: John Mravica, John Werant, Frank Pustovrh, Rud. Kramzár in Mary Mravica, skupaj \$6.60 (poslal Frank Ursitz ml.).

Hesmin, Pa. Frank Rahne \$1; po 50c: James Paycer, Anton Zornik in Joe Koplar; po 25c: Fr. Hribar, Joe Batis, Mike Stern, Frank Strojan, Louis Sieber, Frank Primorac, Math Ramshak in Peter Ropé; Joe Drap, 20c; po 10c: Fr. Garčar, Wm. Kranitz, Maš Jurekovich, Frank Gaber, Frank Vozel, Frank Perger in Joe Flais, skupaj \$5.35 (poslal Ant. Zornik).

Moon Run, Pa. Po \$1: Klub št. 175 JSZ in J. Ambrožič; po 25c: Jerry Knez, Louis Jeram, Jacob Horne; po 10c: John Cuk in Jacob Škerl, skupaj \$2.45 (poslal Jacob Ambrožič).

Waisenburg, Colo. Po 10c: Frank L. Tomsic, John Zorman (Waisen), Andy Spendov in John Seničar, skupaj 40c (poslal Fr. L. Tomsic).

Springfield, Ill. Anton Gorenz, 55c; po 15c: Frank Poni, Frank Prezel in Frank Kaspet, skupaj \$1.00 (poslal Ant. Gorenz).

Throop, Pa. John Oreshak, 35c; John Murnich, 25c; Anton Vozel, 20c; po 10c: Raiph Konchnik, Paul Cos, Beny Juršič, John Bezner in Anthony Metys, skupaj \$1.30 (poslal John Oreshak).

Cleveland, O. Frank Trebec, \$1.10; Anton Kodica, \$1; po 25c: Math Zubakovnik, Anton Zorko, Joseph Masic; Frank Bandich, 15c, skupaj \$3.00 (poslal Jos. Masic).

Gowanda, N. Y. James Dekleva, 95c; Chas. Sternisha, 25c; po 10c: Geo Samson in Louis Buščaj, skupaj \$1.40 (poslal James Dekleva).

Strabane, Pa. John Chesnick, 50c; Ivana Krutz, 35c; Frances Chesnick, 25c, skupaj \$1.10 (poslal John Chesnick).

Detroit, Mich. Po \$1: Frank Krese in John Kranjec; po 50c: Franc-Mezgec in Fr. Oblak; po 25c: Leo Schweiger, Louis Krazik, Jos. Černe, Frank Bombach, Lovrenc Sluga in Joseph Koršič; Frank Žabkar, 15c; po 10c: Luka Hribar in Anton Grum, skupaj \$4.85 (poslal John Zornik).

Willard, Wis. Po 25c: Fr. Sedmirek in Joseph Jelercic; po 10c: Mike Krutz, Vinc. Jelercic, John Bergant, J. Marinic, J. Luzovc, Geo. Vivoda in Fr. Lawrick skupaj \$1.30 (poslal Mike Krutz).

Herminie, Pa. Društvo št. 80 SSPZ \$3.60.

Cleveland, O. Klub št. 2 JSZ 60c. Woodward, Ia. Anton Ausich, 50c.

Cleveland, O. Po \$5: Vincenc in Ross Jurman; Ludvik Medvesek, \$1; Frank Hayny, 15c; po 10c: Ignac Golob, Fr. Matjasic, Jos. Vene, Ant. Brencič, Anton Zeleznik st., Anthony Železnik ml., in Karol Žebrelj, skupaj \$11.85.

Bridgeton, O. Klub št. 11 JSZ. \$1.50; Joseph Snay, 25c, skupaj \$1.75.

Indianapolis, Ind. Louis Valant, 80c; po 25c Frank Stroj in Frank

Skufca; Anton Suligo, 10c, skupaj 90c.

Little Falls, N. Y. Po 50c: Frank in John Petava, skupaj \$1.00.

St. Michael, Pa. Louis Trinkaus, 25c.

Greensburg, Pa. Venc. Palčič, 50c.

Bearwood, Colo. Ed Tomsic, 25c.

Detroit, Mich. Leo Junko, \$1.00.

Power Point, O. Thomas Mrčina, 25c.

McIntyre, Pa. Vincent Yakstich, 25c.

Ambridge, Pa. Martin Habich, 75c.

Boone, Colo. M. Pogorelec, 50c.

Monaca, Pa. Steve Ogrizek, 27c.

Marianna, Pa. Frank Stotorschek, 10c.

Riverside, Ill. Frank Florjancich, 10c.

Reliance, Wyo. John Parenta, 50c.

Utica, N. Y. Jos. Simonich, 14c.

Seavon, Pa. Jos. Gabrovček, 50c.

Hooverville, Pa. Ivana Valant, 25c.

Holospis, Pa. Louis Zakrajšek, 10c.

West Allis, Wis. Po 25c: Joe Bužaga in John Zupan, skupaj 50c (poslal A. Vičič).

Somerset, Colo. Anton Majnik, 12c.

West Newton, Pa. Slov. dom, \$2.

Girard, O. Mary Selak, \$1.00.

Tooele, Utah. Anton Rak, 10c.

Red Lodge, Mont. Tony Molčnik, 50c; po 25c: Joseph Tevž, W. Sanscheck in K. Erznožnik; po 15c, Joseph Faigel, Frank Oberstar in Joseph Turk; neimenovan 10c, skupaj \$1.80 (poslal K. Erznožnik).

Strabane, Pa. Po 25c: John Terčelj, John Koklich, John Progar in Marko Tekavec, skupaj \$1.00 (poslal Louis Bartol).

Chicago, Ill. Po \$1: Fred A. Vider in Lawrence Lotrich; John Rayer 55c; Agnes Jurečić 25; skupaj \$2.78.

Pioneererville, Idaho. Louis Painich \$1.50.

Kraya, Pa. Klub št. 127 JSZ \$1.50.

Powhatan Point, O. Anton Vehar 20c; po 10c: John Marzel, John Kostrevc, Frank Šabec in Jacob Zajec, skupaj 60c (poslal Anton Vehar).

Auburn, Ill. John Homez 50c.

Rock Springs, Wyo. John Jereb 25c.

Neola, Utah. Anton Peterca 10c. Skupaj v tem izkazu \$116.59.

San Francisco, Calif. Anthony Kastelic, \$2; Aug. Lettnar, 60c; skupaj \$2.60.

Brownston, W. Va. Frank Klemenc, 25c.

East Moline, Ill. Ignatz Resetich, 60c.

De Pue, Ill. John Resetich, 10c.

Milwaukee, Wis. Ivan Baranjai, 50c.

Wenatchee, Wash. Andy Papeš, 25c.

Ambridge, Pa. Martin Habich, 75c.

Bearwood, Colo. Ed Tomsic, 25c.

Detroit, Mich. Leo Junko, \$1.00.

Power Point, O. Thomas Mrčina, 25c.

McIntyre, Pa. Vincent Yakstich, 25c.

Ambridge, Pa. Martin Habich, 75c.

Boone, Colo. M. Pogorelec, 50c.

Monaca, Pa. Steve Ogrizek, 27c.

Marianna, Pa. Frank Stotorschek, 10c.

Riverside, Ill. Frank Florjancich, 10c.

Reliance, Wyo. John Parenta, 50c.

Utica, N. Y. Jos. Simonich, 14c.

Seavon, Pa. Jos. Gabrovček, 50c.

Hooverville, Pa. Ivana Valant, 25c.

Holospis, Pa. Louis Zakrajšek, 10c.

West Allis, Wis. Po 25c: Joe Bužaga in John Zupan, skupaj 50c (poslal A. Vičič).

Somerset, Colo. Anton Majnik, 12c.

West Newton, Pa. Slov. dom, \$2.

Girard, O. Mary Selak, \$1.00.

Tooele, Utah. Anton Rak, 10c.

Red Lodge, Mont. Tony Molčnik, 50c; po 25c: Joseph Tevž, W. Sanscheck in K. Erznožnik; po 15c, Joseph Faigel, Frank Oberstar in Joseph Turk; neimenovan 10c, skupaj \$1.80 (poslal K. Erznožnik).

Strabane, Pa. Po 25c: John Terčelj, John Koklich, John Progar in Marko Tekavec, skupaj \$1.00 (poslal Louis Bartol).

Chicago, Ill. Po \$1: Fred A. Vider in Lawrence Lotrich; John Rayer 55c; Agnes Jurečić 25; skupaj \$2.78.

Pioneererville, Idaho. Louis Painich \$1.50.

Kraya, Pa. Klub št. 127 JSZ \$1.50.

Powhatan Point, O. Anton Vehar 20c; po 10c: John Marzel, John Kostrevc, Frank Šabec in Jacob Zajec, skupaj 60c (poslal Anton Vehar).

Auburn, Ill. John Homez 50c.

Rock Springs, Wyo. John Jereb 25c.

Neola, Utah. Anton Peterca 10c. Skupaj v tem izkazu \$116.59.

ELEKTRIKA je luč. In elektrika je sila. Da dobiti njeno popolno vrednost, je potrebno, da imate v ta namen pripravite odtoke v svojem stanovanju.

Električna razsvetljjava je v Chicagu po ceni.

Naša družba zalaga z njo 700,000 domov za povprečno osem in pol centa na dan.

Nadaljnje konekcijske naprave je lahko napeljati iz žic, ki so že v vaših stenah. To vam bo dalo toliko razsvetljave in pogonske sile kolikor jo potrebujete in kjer si jo želite. Nadaljnje konekcije udelamo v stene za zelo mal denar, brez da bi vam razkopal prostor. Prečitajte našo izredno ponudbo.

IZREDNA PONUDBA

3 Duplex

električni odtoki

za eno stanovanje

ali apartament hišo

\$5.75 vsak

Reports and Comments

Program and Dance Given by Bridgeport Comrades

Sunday, May 16, at 7 P. M. the comrades of branch No. 11 JSF

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, G. P.

Proletar

NO. 1235.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MAY 14, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

SMUG PATRIOTEEING

It appears to be a general law of capitalist politics in this country that when a dirty group in power and its regime is questioned it turns to piety and patriotism. Who does not recall the swarm of grafters who, under the cover of the flag, put over the greatest thefts in our history during the two Grant administrations? Who does not remember the latest war for "American ideals" with its Hardings, Daughertys, Falls, Sinclairs and Dohenys? Patriots all, while many of their enemies went to jail.

Mayor Walker, in his answer to charges, runs true to the politics of chicane and loot. Defending some members of his administration, he mentions one who lost his leg in the late war in defense of "American ideals". Defending others, he affirms that they were "not slackers, defeatists or traitors." The implication is that critics of holy Tammany are a bad crowd of miscreants.

The truth is that those who made the real fight for what is best in "American ideals" were not those who lost a leg in France but those who did not lose their heads in the United States. Moreover, they fought a battle here that required more courage than was required to march with unthinking mobs cheering them on. The Walkers and their ilk did not care two whoops in a Queens sewer about democracy at home or abroad. In fact, at home they, as a rule, cooperated in a policy to transform the masses into permanent conscripts in expression of views. They warred against the Prussian idea of the goosestep in Europe in the hope of importing a permanent "American ideals".

Oozing with the slime of capitalistic politics, this smug patrioteering must amuse the grafters of the Grant era who occupy reserved seats in the nether regions.

The New Leader.

Man's Inhumanity to Man

Are you proud to be a human being? When you see the cattle grazing quietly upon the hills—or the bees peacefully storing away their sweets—are you not a little bit ashamed of your species?

Man's record in this world is filled with horrors.

As we look back over the centuries—as far as we can see—there is injustice, hatred, and bloodshed. "Man's inhumanity to man" is not only evident on all sides, but it is a very conspicuous feature of the record.

One is almost led to wonder why the human race ever came into existence at all. If the condition that has previously existed—and the condition that now exists—were destined to be continuous, it would be a good thing if some catastrophe would come along and wreck the race.

But the condition is not to be continued.

Upon very close inspection of the past we find that there has been a slight but constant upward trend throughout the whole course of human development.

There have been lapses, but, speaking largely, the upward urge has been constant.

It is not alone intellectually, either, that the race has grown. It has developed all the higher qualities. Little by little, almost imperceptibly, the selfish and brutal have been discarded, and the unselfish and fraternal have been taken on.

As raw and imperfect as the race undoubtedly is at this moment, it has nevertheless reached the point where great numbers of the people long for peaceful and brotherly relations with each other.

They not only long for the total abolition of war, but they long for peace during peace—if you will pardon the paradox. They long to live together in harmony, rather than to have to strive and struggle against one another—as they now have to do in order to live at all.

In short, they are ready for the crude beginnings of the reign of love.

The reign of love is another name for Socialism.

When we get Socialism, we shall no longer have reason to be ashamed of our species. We shall have reason to be proud of it.

NO USE DENYING IT

There is a ridiculous opinion, born of deliberate propaganda by business interests, to the effect that there have been few, if any, wage cuts until recently and still fewer strikes during this depression. As a matter of fact, my guess is that majority of white collar workers have got a wage cut or its equivalent during this depression. Of wage cuts general enough to be noticed, the Labor Bureau reported 770 in 1930 as against 57 in 1929. There have been 519 in 1931 in the first three months of the year.

Norman Thomas.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Thursday evening, May 14, will be the regular meeting of the English Division of branch No. 1 JSF Chicago. Important discussions on various subjects will be led by several members who have prepared themselves for this occasion. A delegate is to be elected to represent our English Division at the district conference for Wisconsin and Illinois. Plans will also be outlined for a Bunco Party or social in the near future. All members are asked to be present.

Good progress is shown in the sub-diggers column this week by our subscription solicitors. Anton Vičić now touring Wisconsin leads the list with 108. In Milwaukee, several of our comrades have enabled him to reach this high score. Our faithful Joseph Snoy of Bridgeport, O., is never omitted from the list, and while visiting several of the cities in Pennsylvania he has credit himself with 47½. In Cleveland, Anton Jankovich, always a great booster for Proletar, has scored 40. John Zornik of Detroit has sent in 13. Besides Vičić, who has spent several days in Milwaukee, Joseph Vidmar of the same city sends in 9 more. West Newton, Pa., is also represented in our list this week with Joseph Zorko sending 7. A letter from John Zupancich from Helper, Utah, contained 5 more. Then in Sheboygan, Wis., Frank Nagode has raised this week's total for 5 points. Many others, as listed in the report, have helped to make this good showing. In spite of these bad times, this and the past reports have shown what can be accomplished with a little effort to increase the circulation of Proletar.

Reports were received of another important conference to be held in Glencoe, Ohio. Among other speakers young Victor Tusiek from Power Point, Ohio, will also give a short talk in English. All branches and lodges in that district are requested to send delegates.

Several important discussions will take place at the district conference of Prosvetna Matica for Illinois and Wisconsin. Comrade Bernik will outline the cultural activities of our branches. A report on social legislation will be made by Anton Gardon. The executive secretary Chas. Pogorelec will talk in behalf of the Federation and Frank Zaitz will outline the problems and prospects of a home and club rooms for the Federation and branch No. 1. Representatives of the English Divisions will also give short talks on the importance of their movement. To cover the expense of the conference, a social will be held in the evening. The date and place is Saturday, May 30, at the Lawndale Masonic Temple. All branches and lodges affiliated with the Educational Bureau of this district should send delegates.

The library of branch No. 1 carries a good supply of English books. Members, especially those of the English Division, are welcome to their use. Anyone wishing to secure these books can get them at the office of Proletar.

Branch No. 11 JSF of Bridgeport, Ohio and their singing society "Naprej" will give a program and dance Saturday May 16. Two short plays will be produced; one of them in

MORE ENGLISH
ARTICLES ON PAGE 7.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

"Unemployment And Its Remedies" is treated in a pamphlet by Dr. Harry W. Laidler, printed in 1929. They come up to expectations and are particularly handy now that legislation for unemployment insurance is being pressed in several States. Dr. Laidler outlines the need for a true statement of how many men are really out of work. His outline embodies government employment exchanges, a program of public works, unemployment insurance, reduction of working hours and community control of vital industries, as the basis of security to the wage earner. Note that it was written in 1929, (a most prosperous year). It is an effective bit of reasoning and can become equally as effective a weapon for its fulfillment.

Our Jugoslav Lodges in Illinois have received appeals to work for the unemployment insurance bill

before the state legislature. Some have already adopted resolutions asking the Insurance Committee to report the bill out favorably. A public hearing is being urged. The next meeting of the State Conference for Unemployment Insurance will be held this coming Sunday, May 17, at the Labor Lyceum, 3200 Ordern and Kedzie Aves. The Jugoslavs were well represented at the last meeting. We look forward to a larger delegation at this meeting.

Regardless of what else you may do this Sunday do not fail to attend the banquet which is being tendered in honor of Norman Thomas at the Labor Lyceum, Kedzie Ave. and Ordern. Be on time at 6:00 P. M. and help us give our Socialist leader a rousing welcome. Norman Thomas travels much. He therefore can speak of facts from his personal experiences. Such will be his talk Sunday May 17. At the same hall only at a different time. The Conference for Unemployment Insurance will also meet this coming Sunday.

In connection with the Conference of the Educational Bureau of JSF for this territory on Decoration Day May 30, a social has been scheduled, the purpose of which is twofold. First to have a good sociable time and second as a means of raising some money for the treasury of the Conference. It will take place at the Lawndale Masonic Temple and 35 cents has been set as the admission price. Johnny Kochevar boys are slated to play.

In Girard, Ohio, a dance will be given Saturday, May 23, by the comrades of branch No. 222 JSF. The proceeds of this affair will be used to cover the expense of the conference of branches and lodges in the Ohio district held the next day, Sunday, May 24, at the Slovene Home. The committee assures a good time to all.

"Hans von Smash" is to be played again in Chicago. The comedy brought so much laughter and satisfaction when produced in February that the committee sponsoring the Pioneer Spring Festival for Sunday May 31 has requested its replay. It will be the main attraction of an afternoon of good performances. It will be a day of achievements for the Pioneers as their athletes will share in honors of the day. After the completion of the program Johnny Kochevar boys will play and dancing will follow until midnight.

A ten day Jubilee for Chicago in the hope that it will usher in business has commenced this week. Bands, parades, musical exhibitions, displays and sales are enlisted towards the return of prosperity. This Jubilee is also supposed to show up Chicago

before the outside world in a better light. A great thing all right, but those that have the money are holding on to it while the unfortunate without money cannot spend any. So all this "Jubileeing" isn't going to put any great number of people back to their jobs. The American people like rallies and parades and bands and floats. They also love to see baseball games and flag waving. For, when they see all these they forget that they are hungry.

Our new Mayor can do much to redeem the good name of Chicago and put thousands of unemployed to work if he only will. He ought to start right in and insist on reduction of taxes, gas and electric light, street car fares, etc. The Tribune has been reporting how much cheaper everything is about the drop in the cost of foods and clothing and it would seem that taxes and public utilities should drop in proportion. Our Mayor can halt the politicians and racketeers from dividing the funds of the city on public contracts and thereby save enough to put thousands of idle men to cleaning, repairing and resurfacing many of Chicago's broken up pavements. Of course the Jubilee week may be good and perhaps necessary but our new Mayor must not forget that thousands of workers voted for him because they knew Thompson would give them nothing. Mr. Cermak coming up from the ranks of the workers should know and understand their conditions. The working people are easily satisfied with just a little, but Mr. Cermak can do much to help them out of their present hardships.

It is amazing what the two Socialist Representatives have been able to do in the Pennsylvania Legislature. True, none of their bills have been passed. The majority is still too dormant to pass upon 20th century legislation. But it is a great satisfaction to know that these two Socialists have been responsible for introducing more workers' legislation in this one session than Pennsylvania has seen in a hundred years. What is even more outstanding is that these "money dreamers" had to awaken to the roll call of Socialists on several occasions and that Socialism and the theories of working class emancipation have resonated thru the chambers of Pennsylvania's Representatives. Hoopes and Wilson can return to their constituents and face them squarely with no apologies, but with the firm assurance that they have done their best even though the odds were too great against them and that more Socialist Representatives should be returned to Harrisburg at the next elections.

Jim Maurer Proud of His Party's Record in Reading

Socialist success in Reading, Pa., which has carried it in three years from just another American city to one of the five healthiest cities of its size in the country; accomplishments in the relief of unemployment; the successful battle against graft and corruption; the winning fight against juvenile delinquency; the constant struggle against the forces of reaction, were vividly pictured for Brookwood Labor College directors, teachers and students by Commissioner James H. Maurer of Reading, life-long fighter for working-class emancipation and president of the Brookwood Executive Board.

Maurer described the rotten conditions in the city administration when the first Socialist commissioners took office: the payroll padding, gross negligence and mishandling of accounts.

DESCRIBES GRAFT OF PREDECESSORS

"I found one city official buying pencils by the dozen. They'd buy ink by the quart and electric light globes in half dozen lots, and at retail prices! When we Socialists came to City Hall we inherited the results of former incompetency, debts and binding obligations of over a million dollars," he said.

"The old City Hall was not only lousy and a disgrace to our city, but a fire trap," he said. "At an election in 1925 the people voted for a bond issue of \$750,000 to be used to build a new city hall. The old council, composed of four Democrats and one Republican, never availed themselves of this loan for two reasons. One was they could not agree on a site. Another that they all seemed to agree that \$750,000 was not enough. So nothing was done about it."

KEPT EMPLOYEES ON THE JOB

"Three years later we Socialists used this money and with it gave the city a city hall second to none of any third class city in the United States for beauty, service and size. And out of this same bond issue of \$750,000 we gave the city not only a wonderful city hall but the school board built two new schools besides all three buildings at a cost which our predecessors thought was not enough to build a city hall."

"With people being laid off all about us we have kept all municipal employees at work, given the unemployed a place to sleep, raised \$65,000 in cash and provided \$35,000 worth of food and clothing and done everything else we could to help. No Reading city employee is 'old at 40'; the average age of the city workers is around 50—and they're good workers, I can tell you."

"To fight juvenile delinquency we went to the toughest section of the city, condemned some old shacks, had them torn down and built a playground on the site. We tried teaching the children to play instead of fight," he said.

SHAMEFUL TREATMENT OF KIDS

"And in the new city hall comfortable detention rooms for children are provided instead of cells. They used to bring prostitutes, murderers, old souses and everything else in to trial with kids! Think of it!"

His voice vibrant with anger Maurer went on, "I say that anyone who does that sort of thing should be shot. We don't even allow the officer who brings children into court to wear a uniform. Why, all most of those kids want is human understanding—and we're giving them that. Delinquency has gone way down and the detention rooms are unused most of the time."

COMMERCIAL RADIO

On the same day two Washington news dispatches provided an interesting background for radio broadcasting in this country. Counsel for the Chicago Tribune was arrogant in his demand for increased power for Station WGN and attacked WCFL, the station of the Chicago Federation of Labor. He declared that Station WCFL broadcasted "quackery" and to give it a clear channel would be "a vicious piece of class legislation".

On the same day John H. McCracken of the National Committee on Education by Radio told the Radio Commission that educational stations are under constant attack by commercial stations whose objective is "to produce profits for their owners" and that the drift is "toward a commercial monopoly of all broadcasting channels". Counsel for the Tribune by his impudence illustrated the truth of this assertion.

Not only has Station WCFL been involved in a continuous struggle for existence. WEVD, the Debs Memorial Radio Station, has had and now has a similar experience. As for "quackery", we do not know of any daily in this country that markets more of that article than the Chicago Tribune. From an anti-slavery organ to a racketeering bugler of upper class gouging is a long road to travel but the Tribune has made the journey.

The advances made in corporate control of the air within the past fifteen years show the folly of permitting capitalism to dominate the radio. Today most of our radio "education" is in the keeping of manufacturers of soap, pickles, oil and other commodities. A socialist order would end this absurdity at one stroke.

AMERICAN BOURBONS

Purchases in the United States by Russia have declined 44.8 per cent in the six months ending March 31 compared with the corresponding period of the previous year. This is due to the sanctimonious attitude of the administration and the propaganda of our professional defenders of capitalism.

Our racketeering civilization could deal with the old Russia of Jewish pogroms and with Turkey in the days of Armenian massacres. In can deal with the Italy of Mussolini and even accept his agent at Washington, but trade with the Russian would contaminate us. Recognition would be an unpardonable sin.

This policy is stupid, contradictory, dishonest, and simply adds to the number of our unemployed. Capitalists abroad display more intelligence and they will get the trade that is denied here. Like the Bourbon kings of France, our guardians at Washington never learn anything new and never forget anything old.

Wisconsin

Socialist candidates for two places on the School Commission and two County Supervisors in Sheboygan were without opposition in the recent election.

